

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

**“СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ”**

(для спеціалістів, магістрів)

МАУП

Київ 2002

Підготовлено кандидатом економічних наук, професором
М. В. Грідчиною

Затверджено на засіданні кафедри фінансів, обліку та аудиту
(Протокол № 18 від 14.11.01)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Грідчина М. В. Навчальна програма дисципліни “Сучасні технології фінансового аналізу” (для спеціалістів, магістрів). — К.: МАУП, 2002. — 12 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Сучасні технології фінансового аналізу”, плани семінарських і практичних занять, вказівки до виконання контрольної роботи, теми рефератів, контрольні питання, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2002

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета вивчення дисципліни — опанувати сучасні технології фінансового аналізу, які дають змогу оперативніше здійснювати фінансовий аналіз, моніторинг виконання поточних фінансових планів, робити висновки, а також розв’язувати ряд спеціальних завдань. Наприклад, сучасні технології фінансового аналізу дають змогу виявляти резерви і впроваджувати конкретні заходи щодо зменшення недоїмок із сплати податків юридичними особами в бюджет; отримувати об’єктивну оцінку інвестиційної привабливості українських підприємств на основі розрахунку інтегрального показника; здійснювати випереджувальні заходи щодо запобігання банкрутству підприємства.

Основні завдання вивчення дисципліни — отримати уявлення про зміст і завдання фінансового аналізу в сучасних умовах; вивчити стан інформаційного і технічного забезпечення фінансового аналізу; вивчити напрямки вдосконалення технології фінансового аналізу, зокрема технології проведення спеціальних видів фінансового аналізу.

У процесі вивчення дисципліни студенти повинні:

- вивчити теми програми, використовуючи законодавчі акти, нормативні і методичні документи, підручники, спеціальну літературу і періодичні видання;
- виконати контрольну роботу (заочна і дистанційна форми навчання);
- дати відповіді на контрольні питання.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

вивчення дисципліни

“СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ”

№ п/п	Назва теми
1	Зміст і завдання фінансового аналізу в сучасних умовах
2	Сучасні методи фінансового аналізу
3	Інформаційне і технічне забезпечення фінансового аналізу
4	Удосконалення технології фінансового аналізу
5	Технології спеціальних видів фінансового аналізу

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ”

Тема 1. Зміст і завдання фінансового аналізу в сучасних умовах

Характеристика блоків фінансового аналізу: а) фінансових результатів діяльності підприємства; б) фінансового стану; в) ефективності фінансово-господарської діяльності.

Зміст аналізу фінансових результатів: аналіз рівня динаміки і структури фінансових результатів діяльності підприємства; факторний аналіз прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг); оцінка взаємозв'язку обсягу виробництва, витрат і прибутку; оптимізація обсягу виробництва і прибутку.

Зміст аналізу фінансового стану: аналіз фінансової стійкості підприємства; аналіз ліквідності балансу; аналіз фінансових коефіцієнтів.

Зміст аналізу ефективності фінансово-господарської діяльності: аналіз ділової активності — оборотності активів підприємства; факторний аналіз рівнів рентабельності.

Завдання фінансового аналізу на сучасному етапі: діагностика фінансового стану; оцінка ймовірності банкрутства; запобігання банкрутству; обґрунтування напрямків підвищення ефективності функціонування підприємства за допомогою раціональної фінансової політики; оцінка інвестиційної привабливості підприємства.

Література [5; 10; 14; 17]

Тема 2. Сучасні методи фінансового аналізу

Основні етапи і підходи в розвитку систематизованого аналізу фінансової звітності (САФЗ): 1) обґрунтування набору показників для оцінювання кредитоспроможності підприємства (школа емпіричних прагматиків — Empirical Pragmatists School); 2) розробка критеріїв (нормативів), з якими можна порівнювати показники кредитоспроможності (школа статистичного фінансового аналізу — Ratio Statisticians School); 3) побудова піраміди (системи) взаємопов'язаних фінансових показників (школа мультиваріантних аналітиків — Multivariate Modellers School); 4) розробка методики і техніки прогнозування банкрутства (школа аналітиків, що прогнозують можливе банкрутство компаній — Distress Predictors School); 5) розробка методів використання фінансової звітності для прогнозування ефективності і ступеня ризику інвестування в цінні папери (школа учасників фондового ринку — Capital Marketes School). Перспективи розвитку САФЗ. Використання методів факторного аналізу в фінансовому аналізі. Методи обліку і коригування впливу інфляції при аналізі фінансової звітності. Методи і технології перспективного фінан-

сового аналізу: а) прогнозування окремих фінансових показників з використанням методів математичної статистики, зокрема регресійного та кореляційного аналізу; б) побудова прогнозної фінансової звітності; в) прогнозування можливого банкрутства. Методи імітаційного моделювання. Методи і технологічні прийоми експрес-аналізу, поглибленого і комплексного фінансового аналізу.

Література [10; 14–16]

Тема 3. Інформаційне і технічне забезпечення фінансового аналізу

Фінансова звітність як джерело інформації про фінансовий стан, результати діяльності і руху грошових коштів підприємства. Вимоги до складання фінансової звітності. Консолідована і зведена фінансова звітність. Оприлюднення фінансової звітності. Можливості “прикрашання” фінансової звітності, що публікується. Проблема перевірки достовірності звітних даних. Міжнародні стандарти складання фінансової звітності; ступінь відповідності ним вітчизняної звітності. Програми MS Excel щодо розрахунків аналітичних показників фінансового стану та фінансової експертизи інвестиційних проектів.

Розширення інформаційної бази фінансового аналізу за рахунок позаоблікових зовнішніх джерел інформації, що характеризують стан зовнішнього середовища: ринків товарів і послуг, внутрішнього і міжнародного фінансових ринків, оподаткування та ін. Створення комплексних автоматизованих інформаційних систем комерційної інформації. Роль комп’ютерної техніки в удосконаленні фінансового аналізу.

Література [1; 10; 11; 14]

Тема 4. Удосконалення технології фінансового аналізу

Технологічні етапи проведення фінансового аналізу: 1) розробка програми або плану аналізу з визначенням об’єктів мети, послідовності, термінів виконання і виконавців робіт; 2) збирання необхідної внутрішньої та зовнішньої інформації, створення інформаційних масивів; 3) встановлення технічних прийомів обробки інформації; 4) виконання конкретних процедур з обробки інформації; 5) узагальнення і оформлення результатів аналізу — складання звітів, аналітичних записок. Удосконалення технології фінансового аналізу на основі комп’ютерних технологій обробки інформаційних масивів. Використання комп’ютерних технологій збирання, обробки і зберігання оперативної економічної та фінансової інформації. Технологія проведення оперативного фінансового аналізу, який дає змогу за станом на конкретну дату оцінювати позитивні і негативні результати фінансової діяльності, здійснювати моніторинг виконання поточних фінансових планів, оперативно робити висновки, пропозиції і вживати заходів щодо їх виконання.

Література [10; 13; 14]

Тема 5. Технології спеціальних видів фінансового аналізу

Аналіз фінансового стану підприємств, здійснюваний податковими органами

Мета аналізу — виявлення резервів і невикористаних можливостей підприємства для прийняття конкретних заходів щодо забезпечення своєчасних надходжень до бюджету. Технологічний процес проведення аналізу: а) вибір підприємств — об'єктів аналізу на основі даних відділу обліку і звітності податкової інспекції про недоїмки, їх суми і терміни заборгованості з платежів до бюджету; б) формування переліку підприємств, що аналізуються; в) внесення даних фінансової звітності обраних підприємств на електронні носії інформації і архівування інформації; г) обчислення фінансових показників в інформаційній системі на основі методики поглибленого аналізу фінансово-господарської діяльності платників податків (юридичних осіб); д) формування і друкування підсумкових відомостей; е) формування акта аналізу фінансового стану з обґрунтуванням і висновками про фінансовий стан боржника.

Переваги цієї технології — більш оперативне проведення аналізу і полегшення роботи податківців.

Отримання інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств

Мета аналізу — отримання оцінки інвестиційної привабливості підприємств України для прискорення реалізації інвестиційних проектів, залучення вітчизняних і іноземних інвесторів. Алгоритм методу інтегральної оцінки на базі персонального комп'ютера. Зміст технологічного процесу проведення цього аналізу: а) отримання і введення інформації з форм офіційної фінансової звітності; б) розрахунок фінансових показників за шести групами: показники оцінки майнового стану об'єкта інвестицій; показники оцінки його фінансової стійкості (платоспроможності); показники оцінки ліквідності активів; показники оцінки прибутковості; показники оцінки ділової активності; показники оцінки ринкової активності об'єкта інвестицій; в) забезпечення експертної оцінки; г) визначення ранжированих значень показника; д) розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості; е) формування і друкування підсумкової таблиці із значеннями інтегральних показників інвестиційної привабливості підприємствам, що аналізуються.

Переваги цієї технології: спрощення процедури оцінювання конкретних інвестиційних пропозицій і отримання об'єктивних висновків.

Виявлення ознак поточної, критичної чи надкритичної неплатоспроможності підприємства

Мета аналізу — виявлення ознак поточної, критичної чи надкритичної неплатоспроможності, незадовільної структури балансу для здійснення випереджувальних заходів щодо запобігання банкрутству підприємства. Визначення поточної неплатоспроможності підприємства. Ознаки критичної неплатоспроможності, що відповідають стану потенційного банкрутства. Фінансовий стан підприємства, що характеризується надкритичною неплатоспроможністю і при настанні якого боржник зобов'язаний звернутися до господарського суду з заявою про порушення справи про банкрутство. Виявлення ознак фіктивного банкрутства, доведення до банкрутства або приховування банкрутства шляхом аналізу фінансового стану боржника.

Своєчасне виявлення тенденцій формування незадовільної структури балансу за допомогою системного експрес-аналізу фінансового стану підприємства (фінансового моніторингу). Визначення коефіцієнта Бівера.

Література [2–4; 6–9; 12]

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Заняття 1. *Семінар* за питаннями теми 1.

Заняття 2. *Семінар* за питаннями теми 2.

Заняття 3. *Семінар* за питаннями теми 3.

Заняття 4. *Фінансова експертиза* інвестиційного проекту за програмою MS Excel.

Заняття 5. *Практичне заняття.* Розрахунок і аналіз фінансових показників за методикою поглибленого аналізу фінансово-господарської діяльності платників податків — юридичних осіб.

Заняття 6. *Практичне заняття.* Ознайомлення з технологією обчислення інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства. Розрахунок показника за програмою MS Excel.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота виконується у вигляді реферату за тематикою, що наведена нижче.

Структура контрольної роботи (реферату):

- вступ — 1 сторінка;
- основна частина — до 15 сторінок;
- висновки — 1 сторінка;
- список використаної літератури.

Загальний обсяг контрольної роботи — до 20 аркушів формату А4 машинописного або рукописного тексту.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Задачі фінансового аналізу на сучасному етапі.
2. Використання даних фінансового аналізу для оцінювання можливого банкрутства підприємства.
3. Вибір раціональної фінансової політики підприємства за результатами фінансового аналізу.
4. Оцінювання інвестиційної привабливості підприємства.
5. Систематизований аналіз фінансової звітності: характеристика його напрямків.
6. Технологія проведення фінансового аналізу в умовах високого темпу інфляції.
7. Перспективний фінансовий аналіз і технології його проведення.
8. Методи і технологічні прийоми комплексного фінансового аналізу.
9. Методи і технологічні прийоми поглибленого аналізу фінансово-господарської діяльності.
10. Джерела інформації для фінансового аналізу і сучасні технології її обробки.
11. Удосконалення фінансового аналізу на основі застосування комп'ютерних технологій обробки інформаційних масивів.
12. Технологічні особливості проведення оперативного фінансового аналізу.
13. Використання методів факторного аналізу в фінансовому аналізі.
14. Технологічні етапи проведення фінансового аналізу, їх особливості.
15. Технологія спеціального фінансового аналізу, здійснюваного податковою службою.
16. Технологія отримання інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств.
17. Методи виявлення ознак поточної, критичної чи надкритичної неплатоспроможності підприємств.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Основні напрямки фінансового аналізу.
2. Зміст аналізу фінансових результатів.
3. Зміст аналізу фінансового стану підприємства.
4. Зміст аналізу ефективності фінансово-господарської діяльності.
5. Основні завдання фінансового аналізу на сучасному етапі.
6. Діагностика фінансового стану.
7. Основні етапи розвитку систематизованого аналізу фінансової звітності.
8. Школа емпіричних прагматиків.
9. Школа статистичного фінансового аналізу.
10. Школа мультиваріантних аналітиків.
11. Школа оцінки ймовірності банкрутства.
12. Школа учасників фондового ринку.
13. Перспективи розвитку систематизованого аналізу фінансової звітності.
14. Методи факторного аналізу.
15. Методи обліку і коригування впливу інфляції.
16. Методи перспективного фінансового аналізу.
17. Використання методів математичної статистики, зокрема регресійного та кореляційного аналізу.
18. Побудова прогнозної фінансової звітності.
19. Методи імітаційного моделювання.
20. Методи експрес-оцінки, поглибленого і комплексного фінансового аналізу.
21. Технологічні прийоми фінансового експрес-аналізу.
22. Технологічні прийоми поглибленого аналізу.
23. Вимоги до складання фінансової звітності.
24. Консолідована і зведена фінансова звітність.
25. Можливості “прикрашання” фінансової звітності, що публікується.
26. Інформаційні можливості та достовірність фінансової звітності.
27. Використання програми MS Excel для визначення аналітичних показників фінансового стану.
28. Використання програми MS Excel для фінансової експертизи інвестиційних проєктів.
29. Розширення інформаційної бази фінансового аналізу.
30. Використання даних про зовнішнє середовище у фінансовому аналізі.
31. Роль комп’ютерної техніки в удосконаленні фінансового аналізу.
32. Технологічні етапи проведення фінансового аналізу та їх зміст.
33. Розробка програми або плану аналізу.
34. Збирання внутрішньої та зовнішньої інформації, створення інформаційних масивів.

35. Вибір технічних прийомів обробки інформації.
36. Узагальнення і оформлення результатів аналізу.
37. Напрямки удосконалення технології фінансового аналізу.
38. Технологія проведення оперативного фінансового аналізу.
39. Моніторинг виконання поточних фінансових планів.
40. Спеціальні види фінансового аналізу.
41. Технологічний процес проведення аналізу фінансового стану підприємств, здійснюваний податковими органами.
42. Формування списку підприємств, фінансово-господарський стан яких аналізується податковими органами.
43. Методика поглибленого аналізу фінансово-господарської діяльності платників податків.
44. Цілі і переваги аналізу фінансового стану з використанням комп'ютерної технології, здійснюваного податковими органами.
45. Мета отримання інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємств.
46. Етапи технологічного процесу отримання інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємств.
47. Фінансові показники, що використовуються у процесі обчислення інтегрального показника інвестиційної привабливості.
48. Показники оцінки майнового стану об'єкта інвестицій.
49. Показники оцінки фінансової стійкості (платоспроможності).
50. Показники оцінки ліквідності активів.
51. Показники оцінки прибутковості.
52. Показники оцінки ділової активності.
53. Показники оцінки ринкової активності.
54. Визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємств.
55. Можливості практичного застосування інтегральної оцінки інвестиційної привабливості.
56. Зміст аналізу поточної, критичної чи надкритичної неплатоспроможності підприємства.
57. Визначення поточної неплатоспроможності підприємства.
58. Ознаки поточної, критичної чи надкритичної неплатоспроможності підприємства.
59. Виявлення ознак фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства за допомогою аналізу фінансового стану підприємства.
60. Застосування коефіцієнта Бівера для виявлення тенденції формування незадовільної структури балансу.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Законодавчо-нормативні акти та методичні матеріали

1. Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” від 16.07.99 // Уряд. кур’єр. — 1999. — № 162.
2. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: Затв. наказом Міністерства економіки України від 17.01.01 № 10.
3. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Затв. наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98 № 22 // Держ. інформ. бюл. про приватизацію. — 1998. — № 7.

Навчальна

4. Багов В. П. Методика оценки эффективности корпоративной системы по обобщающим характеристикам // Финансы. — 2000. — № 11.
5. Баканов М. И., Шеремет А. Д. Теория экономического анализа. — М.: Финансы и статистика, 1997. — 416 с.
6. Вілінський В. В. Оцінка кредитоспроможності позичальника та ризику банку // Фінанси України. — 1999. — № 12.
7. Волинський О., Коваль В. Практика аналізу фінансового стану підприємства податковими органами // Вісн. податкової служби України. — 1998. — № 17. — С. 39–41.
8. Дронов Р. И. Оценка финансового состояния предприятия (Рейтинговая оценка) // Финансы. — 2001. — № 4.
9. Жежера М. Порівняльна характеристика методики проведення аналізу фінансового стану підприємств в Україні та за кордоном // Економіка, фінанси, право. — 1999. — № 5.
10. Ковалев В. В. Финансовый анализ. — М.: Финансы и статистика, 1997. — 512 с.
11. Конрад Калберг. Бизнес-анализ с помощью Excel. — К.: Диалектика, 1997.
12. Лігоненко Л., Ковальчук Г. Оцінка платоспроможності підприємств (методичні підходи) // Економіка, фінанси, право. — 1998. — № 9.
13. Лукасевич И. Я. Программное обеспечение финансовых решений // Финансы. — 2000. — № 7.
14. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятий. — Минск: ООО “Новое знание”, 1999.
15. Уотшем Т. Дж., Паррамоу К. Количественные методы в финансах. — М.: Финансы, ЮНИТИ, 1999.
16. Хелферт Э. Техника финансового анализа: Пер. с англ. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1996. — 633 с.
17. Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С. Методика финансового анализа. — М.: ИНФРА-М, 1995. — 176 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Сучасні технології фінансового аналізу”	3
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Сучасні технології фінансового аналізу”	4
Плани семінарських і практичних занять	7
Вказівки до виконання контрольної роботи	8
Теми рефератів	8
Контрольні питання	9
Список рекомендованої літератури	11

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
О. М. Бєженова
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-923

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП